

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko:

Marta Szuniewicz-Stępień

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe

Ukończyłam studia prawnicze na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z ogólną oceną „bardzo dobry” i otrzymałam dyplom magistra prawa w 2004 roku. W tym samym roku podjęłam stacjonarne studia doktoranckie z zakresu nauk prawnych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. W dniu 17 maja 2011 roku uzyskałam stopień naukowy doktora nauk prawnych tej uczelni o specjalności prawo międzynarodowe publiczne. Rozprawę doktorską pt. *Prawo do połączenia rodziny (ze szczególnym uwzględnieniem elementu transgranicznego)* przygotowałam pod kierownictwem prof. dr. hab. Tadeusza Jasudowicza.

Podjęła ona problematykę transgranicznej mobilności jednostek, które na skutek dobrowolnej decyzji (migracja zarobkowa) lub zmuszone przez okoliczności (w sytuacji uchodźstwa lub konfliktu zbrojnego) znalazły się w granicach innych państw oraz związanej z tym możliwości sprowadzenia najbliższych do nowego miejsca pobytu. Zagadnienia te były rozpatrywane w świetle wynikającej z prawa międzynarodowego prawa człowieka zasady poszanowania życia rodzinnego (w tym integralności rodziny) oraz zasady suwerenności państwa z prerogatywą decydowania w zakresie wjazdu i pobytu cudzoziemców.

Rozważane kwestie miały niezwykle istotne znaczenie z uwagi na brak wyraźnego uznania prawa cudzoziemców do reintegracji rodziny na terytorium państwa przyjmującego, silny konflikt istniejący na linii prerogatywa państwa w zakresie decydowania o wjeździe, pobycie i wydalaniu ze swojego terytorium obcokrajowców a prawa przysługujące tym ostatnim oraz występujące tendencje do zaostrzenia regulacji imigracyjno-azyłowych w dobie wojny z terroryzmem i recesji gospodarczej. Z uwagi na fakt, że łączenie rodzin zwykle postrzegać się bardziej jako zasadę lub wymóg humanitaryzmu niż wyrażone *expressis verbis* podmiotowe prawo każdej jednostki główny problem badawczy sprowadzono do pytania, czy istnieje, a jeśli tak, to komu, w jakich przypadkach, na jakich warunkach i w jakim zakresie przysługuje uprawnienie do sprowadzenia członków swojej rodziny na terytorium państwa przyjmującego (tj. połączenia rodziny na terytorium państwa, którego członkowie rodziny nie są obywatelami). Celem rozprawy doktorskiej była szczegółowa i wielopłaszczyznowa analiza podstaw normatywnych, treści i warunków korzystania przez cudzoziemca z prawa

do połączenia rodziny. W dysertacji podjęto próbę rekonstrukcji standardu prawa do połączenia rodziny jako prawa podmiotowego obywatela państwa trzeciego (tj. nieposiadającego obywatelstwa państw członkowskich Unii Europejskiej), określenia jego mocy wiążącej, skorelowanych z nim obowiązków władz państwowych oraz granic korzystania z odnośnego prawa.

Punkt wyjścia stanowiły rozważania natury ogólnej dotyczące zakresu normatywnej treści strony podmiotowej, tj. definicji pojęcia rodziny (*rozdział I*) oraz zasady jedności rodziny i przyznanych jej gwarancji prawnych (*rozdział II*). Badania właściwe obejmowały założenia teoretyczne, podstawy prawne i konstrukcję prawa do połączenia rodziny oraz jego kształt w procedurach imigracyjnych i azytowych wybranych państw (przede wszystkim ówczesnych 27 państw Unii Europejskiej). Analiza tego prawa przeprowadzona została zarówno w jego warstwie normatywnej, jak i od praktycznej strony jego realizacji w trzech kontekstach sytuacyjnych: dobrowolnej migracji zewnętrznej (*rozdział III*), konfliktu zbrojnego (*rozdział IV*) oraz uchodźstwa (*rozdział V*). Pierwsze pytanie badawcze dotyczyło kwestii ustalenia, czy i w jakim zakresie cudzoziemiec ma prawo do sprowadzenia członków swojej rodziny na terytorium państwa, którego obywatelstwa nie posiada, a w konsekwencji udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy można mówić o podmiotowym prawie cudzoziemca do połączenia rodziny, któremu odpowiada skorelowany z nim obowiązek władz imigracyjnych w zakresie zezwalania na wjazd i pobyt cudzoziemców w celu połączenia z rodziną. W konsekwencji, przeprowadzone analizy doprowadziły do sprecyzowania zakresu przypadków, w których na władzach państwa spoczywa obowiązek zezwolenia na reintegrację rodziny cudzoziemca na ich terytorium. Drugie pytanie badawcze dotyczyło podmiotowego zakresu analizowanego prawa, tj. dookreślenia osób uprawnionych do połączenia rodziny, czyli ustalenia kto może być wnioskodawcą w procedurze łączenia rodzin oraz jakich krewnych przedmiotowy wniosek może dotyczyć. W ramach trzeciego pytania analizie poddana została kwestia warunków (formalnych, temporalnych oraz socjalno-bytowych), jakimi zostało obostrzone wykonywanie prawa do połączenia rodziny. Ostatnie pytanie badawcze sprowadzało się do ustalenia statusu prawnego przysługującego cudzoziemcom, którzy przybyli na terytorium danego państwa w ramach procedury łączenia rodzin, w tym dostępu do edukacji i rynku pracy oraz trybu i warunków uzyskania tzw. autonomicznego zezwolenia na zamieszkanie w państwie przyjmującym.

Przeprowadzone rozważania prowadziły do konstatacji, że jakkolwiek rozwój norm prawnych na początku XXI wieku, zwłaszcza na szczeblu prawa krajowego, czyni niemożliwym zaprzeczenie istnieniu prawa do połączenia rodziny, precyzyjne określenie treści i zakresu tego ostatniego nie jest jeszcze możliwe. Zrekonstruowany w ramach rozprawy doktorskiej standard prawa do połączenia rodziny ograniczony jest co do zasady do państw Unii Europejskiej i do wspólnych elementów, co w konsekwencji oznacza, że ma on charakter standardu minimalnego.

3. Dotychczasowe zatrudnienie w jednostkach naukowych

Od 8 lat moim podstawowym miejscem pracy jest Akademia Marynarki Wojennej im Bohaterów Westerplatte w Gdyni. Po ukończeniu studiów doktoranckich w październiku 2008 roku podjęłam pracę na Wydziale Dowodzenia i Operacji Morskich tejże uczelni na stanowisku wykładowca. Po uzyskaniu stopnia doktora w 2011 roku awansowałam na etat adiunkta (pracownika naukowo-dydaktycznego) w Instytucie Bezpieczeństwa Narodowego tegoż Wydziału.

Z uwagi na specyfikę miejsca pracy oraz kontakt naukowy i dydaktyczny ze środowiskiem wojskowym i innymi funkcjonariuszami służb państwowych moje zainteresowania zostały ukierunkowane na zagadnienia prawa konfliktów zbrojnych i operacji wojskowych poniżej progu wojny, bezpieczeństwa państwa i bezpieczeństwa międzynarodowego oraz zasad działania funkcjonariuszy służb państwowych.

4. Osiągnięcie naukowe wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. Nr 65, poz. 595 ze zm.)

Osiągnięcie naukowe stanowi monografia mojego autorstwa zatytułowana *Ochrona bezpieczeństwa państwa jako przesłanka ograniczenia praw i wolności jednostki w świetle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, która została wydana przez wydawnictwo C.H. Beck w Warszawie w 2016 roku (ISBN: 978-83-255-8461-0). Stanowi ona syntetyczne ujęcie moich zainteresowań badawczych (punkt 5 autoreferatu) oraz obszarów badawczych zgłębianych w ramach pracy naukowo-badawczej prowadzonej w Instytucie Bezpieczeństwa Narodowego Wydziału Dowodzenia i Operacji Morskich Akademii Marynarki Wojennej, zwłaszcza w ramach wykonywania zadań przewidzianych harmonogramem pracy statutowej pt. „Zakres dopuszczalnej ingerencji funkcjonariuszy państwa w prawa i wolności jednostki w imię ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego”, realizowanej w latach 2013-2014.

Monografia podejmuje zagadnienie zakresu dopuszczalnego odwołania się do przesłanki ochrony bezpieczeństwa państwa jako uzasadnienia podjęcia środków ingerujących w sferę prawnie chronionych praw i wolności jednostki a tym samym kwestię wyważenia wyników analizy procesu nieustannego ścierania się prawnoczwolowego paradygmatu pełnego poszanowania praw człowieka z praktycznymi potrzebami organów i funkcjonariuszy władzy państwowej w zakresie skutecznego działania na rzecz ochrony bezpieczeństwa państwa. Wytyczenie granicy między władczymi uprawnieniami państwa a gwarancjami ochrony praw jednostki, zwłaszcza w sytuacjach szczególnego zagrożenia, należy do najtrudniejszych i najbardziej fundamentalnych kwestii, z jakimi musi zmierzyć się prawo i praktyka, szczególnie w zainicjowanym tzw. wojną z terroryzmem XXI wieku.

Wobec niewątpliwiej aktualności powyższych zagadnień oraz braku w literaturze naukowej odpowiedniej analizy prawnej w tym zakresie, podjęłam próbę wypracowania modelu ograniczania praw i wolności człowieka z uwagi na konieczność ochrony bezpieczeństwa państwa z gruntowną analizą jego części składowych oraz identyfikacji warunków i zakresu dopuszczalnej limitacji, aby uwzględniało to nie tylko interesy (prawa

i wolności) jednostki, ale także interesy władz państwowych i praktyczne trudności napotymane w trakcie wykonywania obowiązków służbowych przez funkcjonariuszy państwa. Podjęcie się powyższego zadania (dookreślenie zakresu wymaganego od państwa poszanowania praw człowieka w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa państwa i jego obywateli) było w mojej ocenie niezbędne w obliczu podnoszenia haseł bezwzględnej wyższości interesu publicznego nad poszanowaniem praw jednostki oraz wszechogarniającej zdawałoby się tendencji i praktyki rozszerzenia kompetencji państwa w zakresie ingerencji w sferę praw i wolności jednostki.

Z uwagi na szeroki wachlarz zagadnień w obrębie poruszanej tematyki, zakres przedmiotowy monografii został ograniczony do traktatowego systemu ochrony praw człowieka w Radzie Europy, a dokładnie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 4.11.1950 r. (EKPCz). Główny problem badawczy przybrał postać pytania: w jakim zakresie i na jakich warunkach dopuszczalne jest ograniczenie praw i wolności jednostki przez władze państwowe ze względu na ochronę bezpieczeństwa państwa w świetle wymagań Europejskiej Konwencji Praw Człowieka? Został on dookreślony w kilku szczegółowych problemach badawczych dotyczących okoliczności objętych zakresem przedmiotowym przesłanki ochrony bezpieczeństwa państwa; zakresu i warunków dopuszczalnego ograniczania praw i wolności jednostki na podstawie klauzul limitacyjnych i klauzuli derogacyjnej z EKPCz; obowiązków spoczywających na władzach państwowych korzystających z konwencyjnej możliwości ograniczenia praw i wolności jednostki oraz stopnia, w jakim korespondują one z potrzebami państwa w zakresie skutecznego zwalczania terroryzmu i innych zagrożeń bezpieczeństwa państwa.

Z formalnego punktu widzenia monografia składa się z czterech rozdziałów: rozdziału definiującego przesłankę ochrony bezpieczeństwa państwa, dwóch rozdziałów omawiających konwencyjne instytucje ograniczenia praw człowieka (limitację i derogację) oraz studium wybranych problemów szczegółowych.

Pierwszy rozdział stanowi próbę rekonstrukcji przesłanki ochrony bezpieczeństwa państwa. Wobec skromnego dorobku interpretacyjnego dookreślającego rozumienie tego pojęcia w doktrynie nauk prawnych w szerokim zakresie wykorzystano rozważania terminologiczne przeprowadzone na gruncie nauk o bezpieczeństwie. Jednocześnie doprecyzowano żywotne interesy państwa, których ochrona mieści się w zakresie przedmiotowym współczesnej koncepcji bezpieczeństwa państwa oraz dokonano identyfikacji jego elementów składowych.

W drugim rozdziale przeprowadzono analizę instytucji limitacji, będącej podstawowym sposobem ograniczania praw człowieka w EKPCz oraz elementów konwencyjnych klauzul limitacyjnych (testy legalności, celowości i „konieczności w społeczeństwie demokratycznym”). Wobec kluczowej roli właściwego wyważenia wchodzących w grę sprzecznych interesów: indywidualnego interesu jednostki w zakresie poszanowania przynależnych jej praw i wolności oraz interesu publicznego w postaci ochrony bezpieczeństwa państwa szczególną uwagę poświęcono wymogowi rzetelnego postępowania wyjaśniającego, potwierdzającego należyte rozpatrzenie wszystkich istotnych okoliczności sprawy. Przeprowadzone analizy pozwoliły na sformułowanie wskazań co do zakresu dopuszczalnej limitacji praw człowieka z uwagi na przesłankę ochrony bezpieczeństwa

państwa oraz niezbędnych gwarancji ochrony jednostki przed arbitralnością działania organów i funkcjonariuszy państwa oraz innymi nadużyciami ze strony władzy państwowej.

W ramach trzeciego rozdziału szczegółowej analizie poddana została derogacja, stanowiąca wyjątkową instytucję ograniczania praw i wolności jednostki w EKPCz. Wyjaśniono jej istotę i charakter prawny skutków jej wprowadzenia, dookreślając jednocześnie atrybuty „niebezpieczeństwa publicznego zagrażającego życiu narodu” uprawniającego do skorzystania z mechanizmu derogacji zobowiązań konwencyjnych w zakresie ochrony praw człowieka. Dogłębnie zbadano przesłanki dopuszczalności derogacji, obejmujące jej warunki formalne i materialne (testy konieczności, legalności prawnomiędzynarodowej i niedyskryminacji) oraz wyłączenia przedmiotowe w postaci praw niederogowanych. Podjęto również problem kwalifikacji tzw. „wojny z terroryzmem” w kategoriach wyjątkowego niebezpieczeństwa publicznego, upoważniającego państwa-strony EKPCz do zmniejszenia zakresu wymagalnych zobowiązań konwencyjnych i podjęcia niezbędnych w ich ocenie środków derogacyjnych.

Ostatni rozdział stanowi studium wybranych problemów w zakresie ograniczania praw człowieka z uwagi na konieczność ochrony bezpieczeństwa narodowego. Wobec szerokiego rozumienia terminu „bezpieczeństwo państwa” oraz mnogości aspektów prawnych niemożliwym było wyczerpujące przedstawienie przypadków, gdy potrzeba ochrony interesów państwa w zakresie bezpieczeństwa bywa wykorzystywana jako podstawa do ograniczenia jednostek w korzystaniu z konwencyjnie chronionych praw i wolności. Dokonany przez autorkę wybór obejmuje – w swoim założeniu – najistotniejsze prawa lub najbardziej kontrowersyjne przypadki ich naruszeń. Rozpoczyna go analiza zakresu dopuszczalnego użycia siły śmiertelnej wobec osób zagrażających bezpieczeństwu państwa i życiu ludzkiemu, ze szczególnym uwzględnieniem oceny legalności operacji selektywnej eliminacji (*targeted killing*) przeprowadzanych przez służby bezpieczeństwa i stosowanej przez jednostki antyterrorystyczne polityki „*shoot-to-kill*”. Drugie zagadnienie problemowe stanowi zakaz tortur i nieludzkiego traktowania w kontekście przesłuchań osób podejrzanych o terroryzm oraz deportacji cudzoziemców zagrażających bezpieczeństwu państwa i jego obywatelom. Kolejny podrozdział porusza problematykę zakazu arbitralnego pozbawienia wolności z art. 5 EKPCz i trudności państw zmagających się z konwencyjnymi standardami „uzasadnionego podejrzenia”, niezwłocznego zapewnienia kontroli sądowej oraz zakresu dopuszczalnej detencji cudzoziemców i pozbawienia wolności jednostki przez wzgląd na ochronę bezpieczeństwa państwa (tzw. *security detention*). Z uwagi na współczesne możliwości technologiczne wyjątkowo podatna na nadużycia ze strony władz państwowych jest prywatność jednostek, dlatego w obliczu szeroko zakrojonych działań inwigilacyjnych szczególnego znaczenia nabiera sprecyzowanie zakresu i warunków dopuszczalnej ingerencji władzy państwowej w prawo do poszanowania życia prywatnego i tajemnicy korespondencji. Jako ostatnie poddano analizie restrykcje prawne związane z wykorzystaniem informacji niejawnych (w tym ograniczenia dostępu do zawierających je dokumentów) oraz ich dopuszczalności w świetle konwencyjnych wymogów rzetelnego postępowania sądowego.

Analiza zgromadzonego materiału badawczego posłużyła 1) identyfikacji okoliczności objętych zakresem przedmiotowym przesłanki ochrony bezpieczeństwa państwa; 2) dookreśleniu zakresu i warunków dopuszczalności ingerencji w sferę chronionych praw

i wolności jednostki z powołaniem się na wymogi ochrony bezpieczeństwa państwa w jednostkowych przypadkach (limitacja praw i wolności człowieka) oraz „w sytuacji niebezpieczeństwa zagrażającego życiu narodu” (derogacja praw i wolności człowieka); 3) doprecyzowaniu substancji bezwzględnie chronionych praw człowieka i skorelowanych z nimi obowiązków spoczywających na władzach państwowych; oraz 4) ocenie adekwatności prezentowanego przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (ETPCz) podejścia w kontekście problemów, z jakimi muszą się zmierzyć władze państw Rady Europy w dobie tzw. wojny z terroryzmem.

Niedookreślony charakter przesłanki ochrony bezpieczeństwa państwa, otwartej na możliwość dokonywania daleko idących interpretacji i budzącej wątpliwości w zakresie przewidywalności stosowania prawa, jak i zasadności uznania konkretnych okoliczności jako mieszczących się w przedmiotowych ramach limitacji i derogacji, uczynił koniecznym odwołanie się do koncepcji i atrybutów pojęcia „bezpieczeństwo” zidentyfikowanych na gruncie nauk o bezpieczeństwie. Synteza analiz przeprowadzonych w doktrynie tej dyscypliny naukowej przesądziła o przyjęciu szerokiego rozumienia bezpieczeństwa państwa, wykraczającego poza zapobieganie zagrożeniom o naturze egzystencjalnym (podstawowe negatywne znaczenie bezpieczeństwa jako pewności przetrwania państwa) i obejmujące zdolności do zaspokajania podstawowych potrzeb i ochrony żywotnych interesów państwa (pozytywne rozumienie bezpieczeństwa). W konsekwencji, wszelkie akty podważające zdolność władzy państwowej do wykonywania funkcji w zakresie zapewnienia niezakłóconego funkcjonowania państwa, realizacji racji stanu i skutecznej ochrony społeczeństwa przed poważnymi zagrożeniami mogą być potraktowane jako zagrożenie bezpieczeństwa państwa, a jednocześnie stanowić podstawę do podjęcia przez władze państwowe określonych działań.

W monografii sprecyzowano zakres i warunki dopuszczalnego ograniczenia praw i wolności jednostki na podstawie konwencyjnych klauzul limitacyjnych. W świetle przeprowadzonych analiz skorzystanie z przewidzianego w EKPCz mechanizmu limitacji praw i wolności jednostki obwarowane zostało szeregiem warunków: 1) test legalności wymaga, aby każda ingerencja w prawa człowieka miała wyraźną podstawę prawną, spełniającą strasburski standard jakości prawa w odniesieniu do dostępności, jasności, przewidywalności w stosowaniu i ochrony jednostki przed arbitralnością działania władzy państwowej; 2) stanowiąca cel prawowity i podstawę podjęcia aktu władczego przesłanka ochrony bezpieczeństwa państwa nie może być poddana rozszerzającej interpretacji i wymaga wskazania konkretnych okoliczności faktycznych przemawiających za istnieniem poważnego ryzyka dla interesów państwa w zakresie bezpieczeństwa; 3) test konieczności, tj. niezbędność wykazania, że ingerencja w sferę praw i wolności danej osoby jest „konieczna w demokratycznym państwie”, podyktowana aktualną pilną potrzebą społeczną i pozostaje w relacji proporcjonalności do uzasadnionego celu, co czyni koniecznym sprawiedliwe wyważenie sprzecznych interesów, tj. publicznego w zakresie ochrony bezpieczeństwa państwa i prywatnego w przedmiocie pełnego poszanowania praw człowieka. Wykazano konieczność przeprowadzenia rzetelnego postępowania wyjaśniającego celem zebrania wyczerpującego materiału dowodowego i poddania go dokładnej analizie, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w treści uzasadnienia aktów władczych państwa. Wobec szerokiego marginesu oceny przyznanego władzom państwowym oraz odstąpienia przez Europejski

Trybunał Praw Człowieka od badania rzeczywistej zasadności (racjonalności) i efektywności zastosowanych środków o ich dopuszczalności decyduje wymiar proceduralny ograniczeń praw jednostki. Od władz państwowych oczekuje się zatem podejmowania działań na podstawie prawa, zawierającego wyraźną normę kompetencyjną, ograniczenia luzu decyzyjnego, z jakiego mogą korzystać funkcjonariusze państwa w zakresie ingerowania w prawa i wolności człowieka oraz ustanowienia w prawie krajowym odpowiednich gwarancji skutecznie zabezpieczających jednostki przed arbitralnością podejmowanych wobec nich środków.

W ramach trzeciego szczegółowego problemu badawczego sprecyzowano zakres i warunki dopuszczalności ograniczania praw i wolności jednostki na podstawie klauzuli derogacyjnej z art. 15 EKPCz. W obejmującym szereg warunków formalnych i materialnych mechanizmie derogacji największe znaczenie praktyczne dla oceny dopuszczalności wprowadzonych ograniczeń praw człowieka przypisano trzem testom substancjalnym: konieczności (ściślej proporcjonalności), legalności prawnomiędzynarodowej i niedyskryminacji. Z przeprowadzonych analiz wynika, że władze państwa mają obowiązek wykazania konkretnego i utrzymanego w granicach proporcjonalności związku pomiędzy zastosowanym środkiem a sytuacją wymagającą jego podjęcia, co znacznie zawęży woluntaryzm władz państwowych i nakazuje ograniczenie działań do tego, co jest w danej sytuacji niezbędne dla szybkiego odwrócenia niebezpieczeństwa publicznego i przywrócenia normalnego funkcjonowania państwa. Uzupełnia go wymóg odpowiedniego zabezpieczenia jednostki przed arbitralnością stosowania środków derogacyjnych, w tym zapewnienia adekwatnych gwarancji proceduralnych. Z uwagi na podyktowaną dynamiką sytuacji trudność oceny rzeczywistego rozmiaru niebezpieczeństwa i jego potencjalnych skutków dla państwa i społeczeństwa, przesunięto ciężar kontroli dopuszczalności derogacji w kierunku analizy konieczności podjęcia przez władze państwowe konkretnych środków derogacyjnych.

Największym wyzwaniem podjętym w pracy okazała się próba oceny, w jakim stopniu obowiązki spoczywające na władzach państwowych korzystających z konwencyjnej możliwości ograniczenia praw i wolności jednostki można pogodzić z ich potrzebą w zakresie skutecznego zwalczania terroryzmu i innych zagrożeń bezpieczeństwa państwa. O ile bowiem EKPCz nie powinna być stosowana w sposób uniemożliwiający władzom państwowym podjęcie rozsądnego i proporcjonalnego działania w obronie demokracji i zasady rządów prawa, a zapobieganie i zwalczanie poważnych zagrożeń bezpieczeństwa państwa implikuje szereg trudności, nadal konieczne jest spełnienie wymogów konwencyjnych klauzul limitacyjnych i zapewnienie „słusznej równowagi” między poszanowaniem praw jednostki a ochroną bezpieczeństwa państwa. Pomimo zapowiedzi pewnej dozy liberalizacji interpretacji postanowień konwencyjnych sędziowie ETPCz wykazują tendencję do sztywnego trzymania się ugruntowanych standardów strasburskich. Z uwagi na brak należytego uwzględnienia w ich ocenie istotnych wskazań przemawiających za większą elastycznością interpretacji wymogów konwencyjnych oraz przyznania władzom państwowym szerszego marginesu oceny żywotnych interesów państwa wymagających ochrony, przeprowadzone w monografii analizy prowadzą do konstatacji o konieczności większego zrozumienia dla potrzeb władz państwowych w zakresie możliwie pełnej ochrony bezpieczeństwa państwa.

Z przeprowadzonych w monografii rozważań wynika, że system EKPCz w ramach Rady Europy przewiduje mechanizm wykluczający arbitralność działania organów władzy państwowej w zakresie ochrony bezpieczeństwa państwa i gwarantujący jednostkom skuteczne zabezpieczenie przed nadużyciami. Dopuszczalność ograniczenia praw i wolności jednostki w imię ochrony dobra wspólnego została obwarowana szeregiem wymogów i restrykcji dotyczących legalności (warunki jakościowe prawa w zakresie dostępności, precyzyjności i przewidywalności prawa oraz ochrony jednostki przed arbitralnością działania władz państwowych), celowości (dookreślenie podstaw ingerencji, określenie zakresu luzu decyzyjnego, wykazanie zasadności powołania się na cel prawowity w postaci ochrony interesu publicznego), konieczności (wyjątkowość stosowania ograniczeń, zasadność ingerencji, wyważenie sprzecznych interesów, proporcjonalność ingerencji) oraz innych implikacji zasady praworządności wraz z sądową kontrolą działań służb państwowych i prawem jednostki do skutecznego środka prawnego. Europejski standard ochrony praw człowieka wymaga nie tylko odpowiedniej podstawy prawnej do podjęcia działań stanowiących ingerencję w sferę praw jednostki, ale również wyraźnie sprecyzowanych i dowodowo umotywowanych przesłanek faktycznych przy zachowaniu proporcjonalności podjętego środka dla zapewnienia słusznej równowagi między interesem publicznym i interesem prywatnym jednostki.

Monografia pt. *Ochrona bezpieczeństwa państwa jako przesłanka ograniczenia praw i wolności jednostki w świetle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka* stanowi pierwsze na gruncie polskiej nauki kompleksowe ujęcie problematyki ograniczenia praw człowieka ze względu na konieczność ochrony bezpieczeństwa państwa. Jakkolwiek w ostatnich latach pojawiły się w krajowej literaturze prawniczej opracowania dotyczące wskazanego obszaru, to miały one charakter jedynie przeglądowy i pozbawiony głębszej analizy prawnej lub dokonywały charakterystyki wybranych zagadnień często dalekich od standardu europejskiego. Nie tylko na tle nauki polskiej monografia odznacza się oryginalnością i komplementarnością, podejmując próbę ujęcia w spójną koncepcję dopuszczalności ograniczeń praw człowieka z uwagi na ochronę bezpieczeństwa państwa w systemie EKPCz. W literaturze zagranicznej również brakuje rzetelnego i kompleksowego opracowania i usystematyzowania powyższej problematyki, co może dziwić, gdyż od zainicjowania tzw. wojny z terroryzmem minęło półtora dekady. Jedyne zbieżne z zakresem przedmiotowym monografii jest zwarte opracowanie autorstwa Iana Camerona, powstało ono jednak u progu XXI wieku a zatem nie uwzględnia tego co najistotniejsze, czyli poddania przez państwa w wątpliwość ugruntowanych standardów prawa międzynarodowego praw człowieka wobec podniesienia haseł bezwzględnej wyższości interesu publicznego nad poszanowaniem praw jednostki po zamachach na World Trade Center w 2001 roku.

Monografia mojego autorstwa stanowi ponadto zaczątek dwubiegunowego analizowania problemów pojawiających się „na styku” ochrony praw człowieka i ochrony interesów państwa w zakresie bezpieczeństwa, uwzględniając racje obu stron oraz dorobek dwóch dyscyplin naukowych z obszaru nauk społecznych – nauk prawnych i nauk o bezpieczeństwie oraz podejmując próbę ich obiektywnego wyważenia. Badań nie ograniczono bowiem do materiału *stricte* prawnego (traktat, orzecznictwo międzynarodowe i interpretująca ją doktryna), ale uwzględniono również wskazania wpływające z doktryny nauk o bezpieczeństwie i w możliwym zakresie praktyczne oczekiwania organów państwa

działających na rzecz bezpieczeństwa państwa oraz realia i trudności praktyczne, z jakimi spotykają się wykonujący zadania funkcjonariusze służb państwowych. Nowatorska, kompleksowa prezentacja problemu z perspektywy nieustannego ścierania się prawnoczwóeczego paradygmatu w zakresie pełnego poszanowania praw i wolności jednostki z praktycznymi potrzebami organów i funkcjonariuszy państwa działających na rzecz bezpieczeństwa stanowi niewątpliwy walor tej publikacji.

Dzięki zrekonstruowaniu i dookreśleniu wymogów wynikających z interpretacji EKPCz dokonanej przez Europejski Trybunał Praw Człowieka oraz usystematyzowaniu wpływających w niej wniosków wykreowano model zgodnego ze standardami strasburskimi postępowania władz państw Rady Europy podczas podejmowania działań na rzecz zwalczania lub zapobiegania zagrożeniom bezpieczeństwa państwa, skutkujących istotnym ograniczeniem jednostek w korzystaniu z przysługujących im praw i wolności.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Problematyka badań prowadzonych po uzyskaniu stopnia doktora była wynikiem kontynuacji zainteresowań naukowych podjętych w toku studiów doktoranckich (poszanowanie prawa cudzoziemców i ich rodzin) oraz wymagań pracy dydaktycznej i naukowo-badawczej podjętych na morskiej uczelni wojskowej (międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych, aspekty prawne międzynarodowych operacji wojskowych, bezpieczeństwo państwa, prawo morza, etyka pracy funkcjonariuszy służb państwowych). Zdobyta wiedza merytoryczna, wzbogacona o kontakt oraz wymianę informacji i doświadczeń z członkami sił zbrojnych oraz funkcjonariuszami Policji i Straży Granicznej zaowocowała kolejnymi koncepcjami prac naukowych, często posiadających elementy interdyscyplinarne.

Na osiągnięcia naukowo-badawcze, składające się na mój dorobek naukowy poddany kwalifikacji w procedurze habilitacyjnej składają się 4 części: 1) autorstwo trzech monografii i redakcja naukowa dwóch monografii wieloautorskich; 2) autorstwo 19 rozdziałów w książkach lub monografiach oraz 16 artykułów opublikowanych w czasopiśmie naukowych; 3) 4 prace badawcze statutowe prowadzone pod moim kierownictwem (3 zrealizowane i jedna w toku) oraz udział w 6 innych pracach; 4) 25 wygłoszonych referatów konferencyjnych.

Pierwsza część dorobku obejmuje **pozycje zwarte**: trzy monografie autorskie oraz redakcja naukowa dwóch monografii wieloautorskich. Monografia pt. *Łączenie rodzin cudzoziemców – studium prawne*, została wydana w 2014 roku nakładem Wydawnictwa Akademickiego Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni. Stanowi ona skróconą i uaktualnioną wersję rozprawy doktorskiej, dlatego w kwestii przedmiotu, celu, założeń oraz głównych wyników przedstawionych w niej badań odsyłam do pkt. 2 autoreferatu. Monografia zatytułowana *Ochrona bezpieczeństwa państwa jako przesłanka ograniczenia praw i wolności jednostki w świetle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, wydana przez wydawnictwo C.H. Beck w Warszawie w 2016 roku została omówiona jako stanowiąca osiągnięcie naukowe w rozumieniu z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (pkt 4 autoreferatu).

W 2017 roku opublikowałam w Wydawnictwie BP w Gdyni monografię pt. *Ochrona rodziny w konfliktach zbrojnych – studium prawnomiędzynarodowe*, która podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie w jakim zakresie rodzina jest chroniona w sytuacji konfliktu zbrojnego przez normy międzynarodowego prawa humanitarnego oraz na ile skuteczne są działania podejmowane na rzecz jej ochrony przez strony w konflikcie i organizacje humanitarne. Szczegółowe cele podjętych w monografii analiz obejmowały identyfikację i dookreślenie praw i skorelowanych z nimi obowiązków stron walczących wynikających z zasady poszanowania integralności rodziny w sytuacji konfliktu zbrojnego; ustalenie zakresu, w jakim strony konfliktu zbrojnego zobowiązane są do odtworzenia więzi rodzinnych i reintegracji rodzin rozdzielonych podczas konfliktu zbrojnego; wskazanie specyfiki ochrony, jakiej wymagają rodziny osób zaginionych na skutek konfliktu zbrojnego i ustalenie w jakim stopniu czynią jej zadość normy międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych oraz rekonstrukcję zasad postępowania z dziećmi pozbawionymi opieki rodzinnej podczas konfliktu zbrojnego.

Struktura monografii obejmuje cztery rozdziały. Pierwszy rozdział porusza problematykę poszanowania integralności rodziny w sytuacji konfliktu zbrojnego, w tym koncepcję rodziny w międzynarodowym prawie humanitarnym, zakaz rozdzielania rodzin w sytuacji deportacji i pozbawienia wolności, regulacje dotyczące zapewnienia kontaktu z członkami rodziny (zwłaszcza w zakresie wymiany korespondencji), ewakuacji dzieci oraz materialnego wsparcia rodzin. Rozdział drugi poświęcony jest problematyce odtwarzania więzi rodzinnych i łączenia rodzin rozdzielonych podczas konfliktu zbrojnego, ze szczególnym uwzględnieniem działalności komponentów Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca na polu odszukiwania krewnych i łączenia rodzin. W trzecim rozdziale analizie poddane są regulacje prawne i pozaprawne dotyczące ochrony rodzin osób zaginionych w czasie konfliktu zbrojnego, dla których punktem wyjścia były rozważania w przedmiocie prawa do wiedzy o losie zaginionego członka rodziny. Ostatni rozdział stanowi studium szczególne problemu i przedstawia zagadnienia dotyczące ochrony dzieci pozbawionych opieki w czasie konfliktu zbrojnego.

W świetle przeprowadzonych analiz sformułowano wnioski, że gwarancje przewidziane w normach traktatowych i zwyczajowych międzynarodowego prawa humanitarnego zapewniają poszanowanie praw rodziny w całej ich międzynarodowo chronionej substancji w sytuacji zarówno międzynarodowego, jak i niemiędzynarodowego konfliktu zbrojnego, przy czym znaczący ładunek ochronny wynika z działalności Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża, podejmującego wysiłki mające na celu wzmocnienie, rozszerzenie i uzupełnienie gwarancji ochronnych przewidzianych w międzynarodowym prawie humanitarnym, zwłaszcza w zakresie odtwarzania więzi rodzinnych oraz pomocy rodzinom osób zaginionych i dzieciom pozbawionym opieki.

Przeprowadzone analizy umożliwiły zrekonstruowanie szerokiego wachlarza gwarancji przyznanych rodzinie na wypadek zarówno międzynarodowego, jak i niemiędzynarodowego konfliktu zbrojnego, potwierdzających konieczność poszanowania w powyższym kontekście sytuacyjnym praw rodziny w całej niemalże ich międzynarodowo chronionej substancji. Tym samym wykazano nienaruszalność na płaszczyźnie normatywnej praw rodziny w sytuacji konfliktu zbrojnego. Przesądzająca o rzeczywistym wymiarze ochrony praktyka stron walczących daleka jest jednak od litery prawa i z tego względu tym

bardziej wzrasta znaczenie rozwiązań wdrażanych przez organizacje humanitarne mających często decydujące znaczenie dla efektywności ogólnych gwarancji prawnych zawartych w normach prawa humanitarnego, a ponadto kreujących zasady postępowania w zakresie nieobjętym międzynarodowymi normami traktatowymi i zwyczajowymi.

W 2015 roku z okazji Jubileuszu 85. urodzin prof. dr. hab. Leonarda Łukaszuka, obchodzonego w Akademii Marynarki Wojennej ukazała się monografia zatytułowana *Mare nostrum. Księga jubileuszowa prof. dr. hab. Leonarda Łukaszuka*, której byłem redaktorem naukowym. Dominujący w twórczości naukowej i dydaktycznej Jubilata profil militarno-morski stał się doskonałą okazją do przeprowadzenia aktualnych rozważań o morzu w jego aspekcie prawnym, polityczno-strategicznym, militarnym, gospodarczym, ekologicznym i technologicznym. W monografii poruszono kwestie dotyczące militarnej rywalizacji na morzach, politycznych i terytorialnych sporów o akweny morskie, współpracy gospodarczej i naukowej w zakresie rybołówstwa i rozwoju infrastruktury portowej, egzekwowania prawa międzynarodowego, ochrony środowiska morskiego, bezpieczeństwa na morzach i zwalczania zagrożeń terrorystycznych.

W tym samym roku w Wydawnictwie Akademickim Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni ukazała się przygotowana pod moją redakcją monografia zatytułowana *Automatyzacja i robotyzacja współczesnego pola walki wyzwaniem dla prawa międzynarodowego*, będąca w polskiej doktrynie nauk prawnych pierwszą próbą wielopłaszczyznowej analizy problemów, jakie przed prawem międzynarodowym publicznym stawia rozwój środków rażenia nowej generacji i zmiana metod prowadzenia działań zbrojnych. Jej celem było zainicjowanie debaty naukowej i politycznej w przedmiocie militarne wykorzystania nowych technologii oraz powagi zagrożeń, jakie niesie wprowadzenie najnowszych rozwiązań automatyki i robotyki na pole walki. W publikacji przedstawiono rozważania dotyczące technicznego aspektu, oceny legalności wykorzystania nowych technologii w działaniach bojowych w świetle norm międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych i prawa międzynarodowego praw człowieka, problemu odpowiedzialności międzynarodowej państw i indywidualnej odpowiedzialności karnej z tytułu ich wykorzystania oraz działań podejmowanych w przedmiotowym zakresie przez społeczność międzynarodową.

Drugą część dorobku stanowią **rozdziały książek/monografii oraz artykuły w czasopismach naukowych**, które ze względu na wielość poruszanych kwestii podzielono dla porządku na sześć obszarów badawczych: międzynarodowa ochrona praw człowieka, międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych, prawo międzynarodowe publiczne, wojskowość, bezpieczeństwo państwa i pozostałe.

I.

Pierwszy obszar stanowią rozważania na temat aktualnych problemów z zakresu międzynarodowej ochrony praw człowieka, zwłaszcza w wymiarze europejskim, tj. traktatowego systemu Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Pierwszym poruszonym zagadnieniem był status prawny rodzin osób będących ofiarami najpoważniejszych naruszeń praw człowieka (w tym śmierci lub zaginięcia na skutek działania funkcjonariuszy państwa) oraz dookreślenie praw przysługujących im w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasbourgu [*Koncepcja „ofiary pośredniej przed ETPCz – na przykładzie*

rodzin katyńskich, [w:] *Problemy z sądową ochroną praw człowieka*, (red.) R. Sztuchmiller i J. Krzywkowska, UWM, Olsztyn 2012 oraz *Prawa rodzin ofiar wymuszonych zaginięć w orzecznictwie strasburskim*, [w:] *Fides et bellum. Księga poświęcona pamięci Księdza Biskupa, Profesora, Generała śp. Tadeusza Płoskiego*, (red.) B. Sitek, T. Jasudowicz, M. Seroka, Olsztyn 2012]. Analiza relewantnego *case law* nie tylko potwierdziła legitymację procesową rodzin osób zaginionych do wniesienia w imieniu osób zaginionych skarg o naruszenie prawa do życia oraz bezpieczeństwa i wolności osobistej, ale również możliwość zakwalifikowania cierpienia najbliższych – zwłaszcza w obliczu opieszałości organów władzy – za wypełniające znamiona nieludzkiego traktowania. W wymiarze materialnym rodzinom przysługuje prawo do poznania losu zaginionych krewnych, z którym skorelowany jest obowiązek władz państwowych w zakresie przeprowadzenia skutecznego urzędowego śledztwa, mającego na celu ustalenie wszystkich relewantnych okoliczności sprawy oraz wykrycie i ukaranie osób odpowiedzialnych za stwierdzone naruszenia.

Drugą grupę zagadnień w ramach tego obszaru badawczego stanowią przeprowadzone z perspektywy wymagań prawa międzynarodowego praw człowieka analizy najnowszych wyzwań, jakie stawiają przed prawem międzynarodowym nowe metody i środki prowadzenia działań zbrojnych. Politykę tzw. selektywnej eliminacji (*targeted killings*) polegającej w istocie na wykonaniu pozasądowego wyroku śmierci na jednostkach stanowiących zagrożenie terrorystyczne dla bezpieczeństwa państwa, w świetle przeprowadzonych rozważań oraz stwierdzonego w ich następstwie naruszenia standardu prawa do życia oraz prawa do sprawiedliwego i rzetelnego postępowania sądowego uznano za skrytobójcze zamachy za niezgodne z dawno ustalonym i ugruntowanym porządkiem prawnym w zakresie ochrony praw człowieka [artykuł pt. *Dopuszczalność selektywnej eliminacji w świetle międzynarodowych standardów praw człowieka*, „Międzynarodowe Prawo Humanitarne” t. IV/2013].

Kolejnym wyzwaniem, jakie stawia przed prawem międzynarodowym oblicze współczesnych i przyszłych konfliktów zbrojnych to postępujące zjawisko wykorzystania systemów automatycznych i autonomicznych w prowadzeniu działań zbrojnych. Powyższe zagadnienie, podejmowane zazwyczaj z perspektywy wymagań międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych poddałam analizie w świetle międzynarodowych zobowiązań państw w zakresie ochrony praw człowieka, a w szczególności zakazu arbitralnego pozbawienia życia oraz prawnomiędzynarodowego modelu odpowiedzialności funkcjonariuszy państwa [artykuł pt. *Prawo międzynarodowe praw człowieka wobec zjawiska automatyzacji i robotyzacji współczesnego pola walki*, opublikowany w monografii zatytułowanej *Automatyzacja i robotyzacja współczesnego pola walki wyzwaniem dla prawa międzynarodowego*, przygotowanej pod moją redakcją].

Z uwagi na podejmowane w dobie walki z terroryzmem i innymi poważnymi zagrożeniami bezpieczeństwa państwa daleko idącymi ograniczeniami praw człowieka kolejne zagadnienie poruszane w moich badaniach dotyczy zakresu dopuszczalnej ingerencji władzy państwowej w sferę praw i wolności człowieka, ze szczególnym uwzględnieniem prawa do poszanowania prywatności oraz gwarancji ochronnych przysługujących jednostce. Ochrona prawowitego interesu publicznego jest niekwestionowanym obowiązkiem władz państwowych, jednak w obliczu ryzyka nadużyć prawo międzynarodowe praw człowieka dąży do zapewnienia jednostce pewnego stopnia pewności prawnej i ochrony przed

arbitralnością działania organów władzy publicznej. Wobec szafowania marginesem uznania, blankietowego posługiwania się przesłanką ochrony interesu publicznego czy szerokiego wykorzystania zaawansowanych środków technologicznych do inwigilacji społeczeństwa. pytanie o efektywność ochrony jednostki przed arbitralnymi aktami władczymi państwa w systemie Rady Europy uczyniłam przedmiotem analiz w artykule pt. *Ochrona jednostki przed arbitralnością działania organów władzy publicznej – uwagi na tle standardów Rady Europy*, [w: *Nauki społeczne na rzecz bezpieczeństwa wewnętrznego*, (red.) P. Bogdalski, M. Nepelski, Szczytno 2014].

Na tle zrekonstruowanego standardu europejskiego w zakresie poszanowania praw jednostki z prywatnością na czele i jego implikacji dla zakresu dopuszczalnego działania władz państwowych przedmiotem analizy uczyniono polską ustawę o działaniach antyterrorystycznych z 10.06.2016 r., która w celu usprawiedliwienia podejmowania skutecznych działań w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa o charakterze terrorystycznym rozszerzyła zakres uprawnień operacyjno-rozpoznawczych służb specjalnych, wiążących się z daleko idącymi ingerencjami w prawa i wolności jednostki. W artykule pt. *Działania operacyjno-rozpoznawcze w ustawie antyterrorystycznej a europejski standard ochrony praw człowieka – wybrane zagadnienia*, opublikowanym w pierwszej monografii poświęconej powyższemu aktowi prawnemu [*Polska ustawa antyterrorystyczna – odpowiedź na zagrożenie współczesnym terroryzmem*, (red.) W. Zubrzycki, Szczytno 2016] podjęłam próbę oceny legalności najnowszych krajowych przepisów prawnych w zakresie działań operacyjno-rozpoznawczych w świetle wymogów Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

O ile na gruncie EKPCz dopuszczalność ograniczenia praw i wolności jednostki w imię ochrony dobra wspólnego zostało obwarowane szeregiem wymogów i restrykcji dotyczących legalności, celowości, konieczności i zasadności ingerencji oraz innych implikacji zasady praworządności wraz z sądową kontrolą działań służb państwowych i prawem jednostki do skutecznego środka prawnego, o tyle kształt krajowej regulacji prawnej budzi szereg zastrzeżeń co do ich dopuszczalności z uwagi na nieprecyzyjność regulacji, pełną uznaniowość działań Szefa ABW, wyłączenie niezależnej kontroli zewnętrznej oraz brak odpowiednich zabezpieczeń chroniących jednostkę przed arbitralną ingerencją władzy państwowej w sferę jej praw i wolności – a konsekwencji uzasadnione wątpliwości budzi zgodność powyższej ustawy ze standardami strasburskimi.

Wśród zagadnień związanych z ochroną praw człowieka poruszanych w moim dorobku naukowym szczególne miejsce zajmują prawa cudzoziemców i ich rodzin rozpatrywane z perspektywy standardów Rady Europy oraz kształt polityki imigracyjnej Unii Europejskiej. Główny nurt publikacji dotyczył kontynuacji badań podjętych w ramach rozprawy doktorskiej w zakresie poszanowania życia rodzinnego cudzoziemców w kontekście prawa do reintegracji rodziny na terytorium państwa przyjmującego [*Prawo do połączenia rodziny jako przykład zobowiązań pozytywnych (na tle art. 8 EKPCZ)*, „Państwo i Prawo” nr 11/2012; *Łączenie rodzin cudzoziemców w prawie polskim a standard europejski*, „Acta Pomerania” nr 4/2b/2012] oraz zakazu wydalania cudzoziemców [*Ochrona życia rodzinnego w kontekście wydalania cudzoziemca – glosa do wyroku EKPCz z 12.01.2010 r. w sprawie A.W. Khan v. Zjednoczone Królestwo*), „Europejski Przegląd Sądowy” nr 4/2012; *Deportacja cudzoziemców w świetle zobowiązań z artykułu 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*,

„Polski Rocznik Praw Człowieka i Prawa Humanitarnego” nr 5/2014]. Wskazują one, że zakres zrekonstruowanych gwarancji prawnych wyłaniających się z obecnej linii interpretacyjnej zobowiązań pozytywnych wynikających art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka znacznie ogranicza woluntaryzm władz administracyjnych państw europejskich w odniesieniu do obowiązku poszanowania integralności rodzin cudzoziemców. Poza uwzględnieniem zmiany linii interpretacyjnej prezentowanej przez traktatowy organ sądowy Rady Europy analizie poddałam również relewantne zmiany, jakie w ostatnich latach nastąpiły w prawie imigracyjno-azyłowym Unii Europejskiej [*W poszukiwaniu zalecanego kierunku zmian w zakresie łączenia rodzin obywateli państw trzecich w Unii Europejskiej – uwagi na tle Zielonej księgi z 2011 roku (Green paper COM(2011) 735)*, w: *Status cudzoziemca w prawie międzynarodowym publicznym. Implikacje w prawie Unii Europejskiej i polskim porządku prawnym*, (red.) O. Łachacz, J. Galster, Olsztyn 2014]. Prawo i wspólna polityka unijna w zakresie imigracji i azylu były również przedmiotem analiz w kontekście prezentowanej przez Trybunał Sprawiedliwości UE niekonsekwentnej interpretacji warunków przyznania form uzupełniającej ochrony cudzoziemców [*Interpretation of ‘internal armed conflict’ under EU asylum law – how far is too far? Diakité Case Comments*, „Polish Review of International and European Law” nr 3-4/2014; *Niekonsekwencja interpretacji unijnego prawa azyłowego zagrożeniem i wyzwaniem dla Unii Europejskiej w dobie masowego napływu uciekinierów z Afryki Północnej*, w: *Współczesne problemy nauk społecznych i ekonomicznych*, (red.) I. Przychocka, J. Żylińska, M. Filipkowska-Tuthill, Warszawa 2016] oraz w kontekście etycznych rozważań na linii obowiązki państwa – imigracja – wielokulturowość – integracja z lokalną społecznością oraz podmiotowego i zintegrowanego podejścia do imigrantów, obejmującego edukację międzykulturową [*Etyczne aspekty polityki imigracyjnej Unii Europejskiej*, „Prawo i więzi” nr 3/2013; *Znaczenie edukacji międzykulturowej w procesie integracji cudzoziemców*, w: *Edukacja międzykulturowa w warunkach kultury globalnej. Od rozważań definicyjnych do praktycznych zastosowań*, (red.) N. Dębowska, M. Walachowska, N. Starik, Poznań 2014]. Ocenę kształtu europejskich procedur azyłowych dokonałam również w przypadku rozpatrywania wniosków pochodzących od poszukujących międzynarodowej ochrony małoletnich pozbawionych opieki rodzicielskiej [*Zasady postępowania z dziećmi pozbawionymi opieki w procedurach azyłowych – kilka uwag na tle zalecanego standardu międzynarodowego*, „THEMIS POLSKA NOVA” nr 2(11)/2016].

Analizą objęte zostały również krajowe regulacje imigracyjne i praktyka orzecznicza w zakresie interpretacji przesłanki ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego jako podstawy odmowy wjazdu cudzoziemca na terytorium RP lub zobowiązania go do opuszczenia granic państwa z uwzględnieniem wymagań Europejskiej Konwencji Praw Człowieka [*Kryterium ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego w polskim orzecznictwie imigracyjnym na tle standardów Rady Europy*, „Przegląd Prawa Publicznego” nr 3/2013]. W opracowaniu wykazano konieczność należytego uzasadnienia w niekorzystnej dla cudzoziemca decyzji imigracyjnej przesłanek faktycznych przemawiających za istnieniem rzeczywistego i poważnego zagrożenia dla bezpieczeństwa państwa i/lub porządku publicznego, co wymaga przeprowadzenia rzetelnego postępowania wyjaśniającego celem dokładnego zbadania sprawy. W oparciu o wskazania płynące z orzecznictwa wypracowanego na gruncie EKPCz zrekonstruowano podstawowy katalog wymogów

stawianych niekorzystnej dla cudzoziemca decyzji imigracyjnej wydanej w oparciu o kryterium ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego oraz skorelowanych z nimi zobowiązań spoczywających na władzy państwowej, co ma szczególne znaczenie w obliczu praktyki blankietowego powoływania się na klauzulę bezpieczeństwa państwa lub porządku publicznego w związku z wykorzystaniem informacji niejawnych objętych ochroną na podstawie odrębnych przepisów. Z uwagi na aktualność powyższych kwestii w dobie walki z terroryzmem i narastających w państwach europejskich tendencji ksenofobicznych, zwłaszcza w obliczu bezprecedensowego napływu uchodźców z Afryki Północnej wyniki przeprowadzonych analiz opublikowałam również w języku angielskim [*State's security and limitation of aliens' rights – are there any boundaries?*, „US-China Law Review” vol. 14(1)/2015].

Ostatni poruszany w ramach pierwszego obszaru moich badań problem z zakresu europejskiego systemu ochrony praw człowieka dotyczy odpowiedzialności państwa z tytułu naruszenia na wodach międzynarodowych zobowiązań traktatowych w dziedzinie ochrony praw człowieka oraz warunkujących ją kwestii w zakresie jurysdykcji państwa oraz ekstraterytorialnego stosowania Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Został on podjęty w anglojęzycznym artykule opublikowanym w czasopiśmie zagranicznym [*Problems and challenges of ECHR's extra-territorial application to law-enforcement operations at sea*, „International Community Law Review” vol. 17 (4-5)/2015] oraz w studium polskojęzycznym [pt. *Problem jurysdykcji i odpowiedzialności państwa z tytułu naruszenia na wodach międzynarodowych zobowiązań z zakresu ochrony praw człowieka w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, w: *Mare nostrum. Księga jubileuszowa prof. dr hab. Leonarda Łukaszuka*, (red.) M. Szuniewicz, Gdańsk 2015]. Wykazano w nich konieczność odpowiedniej interpretacji standardów EKPCz w kontekście morskim, z należyтым uwzględnieniem specyfiki działań na morzu i międzynarodowego prawa morza (wyłączna jurysdykcja państwa bandery, instytucja okrętów wojennych i status prawny obszarów morskich) oraz wyzwań w zakresie zapewnienia *rule of law* na wodach międzynarodowych, w szczególności w obliczu działalności zorganizowanych grup przestępczych (piractwo, przemyt narkotyków i transport nielegalnych imigrantów).

II.

W ramach drugiego obszaru badawczego podjęto zagadnienia związane z międzynarodowym prawem humanitarnym konfliktów zbrojnych. W tym zakresie analizie poddałam problematykę ochrony dzieci pozbawionych opieki sytuacji konfliktu zbrojnego [artykuł pt. *Prawnomiędzynarodowa ochrona dzieci pozbawionych opieki w czasie konfliktu zbrojnego*, opublikowany w monografii *Prawa dzieci w prawie międzynarodowym*, (red.) E. Karska, Wydawnictwo UKSW, Warszawie 2013], a część ustaleń przedstawiłam w języku angielskim w publikacji zatytułowanej *The principle of respect for family unity: A key element of the protection of separated children in armed conflict*, stanowiącej rozdział monografii *Children and war. Past and present*, vol. II, (eds.) G. Prontera, W. Aschauer, J. Buckley, H. Embachler, A. Lichtblau, J.-D. Steinert, Helion & Company Limited, Solihull 2016. Wstępne ustalenia, które ukazały się w monografii *Ochrona rodziny w konfliktach zbrojnych – studium prawnomiędzynarodowe* zaprezentowano w artykule pt. *Ochrona rodziny w sytuacji konfliktu zbrojnego*, opublikowanym w czasopiśmie „Polski Rocznik Praw Człowieka i Prawa Humanitarnego” (nr 4/2013). Poza problematyką ochrony dzieci i rodzin

w konfliktach zbrojnych przeprowadziłam też teoretyczne analizy dotyczące instytucji zwyczaju międzynarodowego i znaczenia prawa zwyczajowego w konfliktach zbrojnych [artykuł pt. *Miejsce i rola zwyczaju w międzynarodowym prawie humanitarnym konfliktów zbrojnych*, „Międzynarodowe prawo humanitarne” 2014, vol. V], wskazując na ich wagę w przypadku konfliktów zbrojnych, których strony nie są stroną Protokołów dodatkowych do konwencji genewskich o ochronie ofiar wojny z 1977 roku.

III.

Trzeci obszar badawczy obejmuje wybrane, często systemowe, problemy prawa międzynarodowego publicznego, obejmujące zagadnienia kodyfikacji i postępowego rozwoju prawa międzynarodowego, zastrzeżeń do traktatów międzynarodowych; zwyczaju międzynarodowego i prawa zwyczajowego oraz minimalnych standardów humanitarnych.

W artykule pt. *Kodyfikacja a progresywny rozwój prawa międzynarodowego publicznego* [„Kwartalnik Prawa Publicznego” nr 2/2013] definicyjne przybliżenie znaczeń kluczowych pojęć kodyfikacji i postępowego rozwoju prawa międzynarodowego prowadzi do ustalenia wzajemnych relacji między nimi i wykazania tendencji do ograniczenia kodyfikacji na rzecz rozwoju prawa międzynarodowego, zarysowując jednocześnie zagrożenia związane z następstwami takiego przewartościowania. Do zagadnień systemowych prawa międzynarodowego, które pozostają wciąż aktualne należy problematyka zwyczaju międzynarodowego i jego znaczenia dla współczesnego ponadnarodowego porządku prawnego. Moje analizy skupiły się na międzynarodowym prawie humanitarnym konfliktów zbrojnych, gdzie kwestia powszechnie wiążącego prawa zwyczajowego ma szczególne znaczenie z uwagi na brak związania się postanowieniami Protokołów Dodatkowych do konwencji genewskich o ochronie ofiar wojny z 1977 roku przez większość państw zaangażowanych współcześnie w działania zbrojne. Pomimo niewątpliwych trudności w zakresie identyfikacji i klaryfikacji norm zwyczajowych w ich rekonstrukcji upatruje się remedium na brak odpowiednich zobowiązań traktatowych stron walczących [artykuł pt. *Miejsce i rola zwyczaju w międzynarodowym prawie humanitarnym konfliktów zbrojnych*, „Międzynarodowe prawo humanitarne” t. V/2014]. Równie istotna w praktyce okazuje się instytucja zastrzeżeń do traktatów międzynarodowych, którą przeanalizowałam na gruncie prawa międzynarodowego praw człowieka [artykuł pt. *Zastrzeżenia do traktatów międzynarodowych z zakresu ochrony praw człowieka*, „Prawo i więzi” nr 2/2014]. O ile składanie w odpowiednich sytuacjach przez państwo zastrzeżeń do traktatów międzynarodowych dotyczących ochrony praw i wolności jednostki zdaje się być przesądzone, to określenie ich skutku, kompetencja w zakresie oceny dopuszczalności składania zastrzeżeń i następstwa złożenia sprzeciwu przez umawiające się strony dalekie jest od jednoznacznych ustaleń. Przeprowadzone analizy wykazały zasadność kierowania się zasadą *severability* i kompetencją zainteresowanych państw w przedmiocie oceny skutków prawnych uznania złożonego do traktatu zastrzeżenia za niedopuszczalne w świetle prawa międzynarodowego. Wobec proliferacji reżimów prawnych w obrębie prawa międzynarodowego publicznego pojawia się również problem ustanowienia wspólnych norm, jednolicie stosowanych przez państwa w każdej sytuacji celem zapewnienia minimalnego poziomu ochrony niezależnie od jej kwalifikacji prawnej sytuacji, zwłaszcza w przypadku aktów przemocy wewnętrznej nieprzekraczającej progu konfliktu zbrojnego [artykuł pt. *Koncepcja podstawowych standardów ludzkości – w poszukiwaniu minimalnego poziomu*

ochrony prawnomiędzynarodowej na czas wojny i pokoju, w: *Kierunki rozwoju współczesnego prawa międzynarodowego*, (red.) K. Karski, Warszawa 2015].

IV.

Na czwarty obszar badawczy składają się zagadnienia związane z tematyką wojskową, w tym użycie siły i międzynarodowe operacje wojskowe. W celu zabezpieczenia realizacji procesu dydaktycznego na kursach kwalifikacyjnych i doskonalących dla członków Sił Zbrojnych RP przedmiotem badań naukowych uczyniłam problemy natury prawnej wynikające z działań sił zbrojnych poza granicami kraju w ramach międzynarodowych operacji wojskowych. Sojusze wojskowe i wielonarodowe operacje militarne czynią koniecznym ujednoczenie procedur działania, zwłaszcza reguł działania przy użyciu siły (*rules of engagement (ROE)*). Pogłębioną analizę relewantnych postanowień Komitetu Wojskowego Sojuszu Północnoatlantyckiego przedstawia artykuł pt. *Aspekty prawne NATO ROE – MC 362/1 (ze szczególnym uwzględnieniem komponentu morskiego)* [„Międzynarodowe Prawo Humanitarne” t. III/2012]. W opracowaniu skoncentrowano się na morskim komponencie ROE, uwzględniając specyfikę działań wojskowych na morzu oraz wskazania doktryny operacyjnej Marynarki Wojennej RP.

Kolejnym aspektem prawnym międzynarodowych operacji wojskowych są podstawy prawne ich planowania i przeprowadzania oraz określenie reżimu prawnego determinującego działania członków personelu wielonarodowych misji. Wobec wielości komponentów normatywnych i hybrydowego reżimu prawnego wymagającego zastosowania w sytuacji międzynarodowych operacji wojskowych niezbędnym staje się dookreślenie zakresu zastosowalności obu dziedzin prawa międzynarodowego publicznego – prawa międzynarodowego praw człowieka oraz międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych, co podejmuje artykuł pt. *Prawo humanitarne czy prawo międzynarodowe prawa człowieka? – w poszukiwaniu reżimu prawnego międzynarodowych operacji wojskowych* [w: *Globalne problemy ochrony praw człowieka*, (red.) E. Karska, UKSW, Warszawa 2015]. Szczegółowe ustalenia poczynione w odniesieniu do stosowania i egzekwowania w powyższym kontekście sytuacyjnym norm międzynarodowego prawa humanitarnego przedstawiłam w artykule anglojęzycznym [*Enforcement of IHL norms in multinational military operations*, „Międzynarodowe Prawo Humanitarne” t. VII/2016].

Równie problematyczna jest fundamentalna kwestia przypisania czynu i ustalenia odpowiedzialności międzynarodowej za akty i zaniechania członków personelu operacji wojskowych, zwłaszcza w przypadku gdy żołnierze przebywają i działają na terytorium innego państwa z ramienia organizacji międzynarodowej, np. w oparciu o mandat ustanowiony przez Organizację Narodów Zjednoczonych. Rozważania w przedmiotowym zakresie przedstawiłam z uwzględnieniem nie tylko opracowanego przez Komisję Prawa Międzynarodowego *Projektu Artykułów o Odpowiedzialności Organizacji Międzynarodowych* z 2011 roku oraz orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w przedmiocie odpowiedzialności organizacji międzynarodowych, ale również konsekwencji struktury kontroli i dowodzenia nad kontyngentami krajowymi, przyjętej na potrzeby operacji wojskowych prowadzonych w oparciu o mandat ustanowiony przez Radę Bezpieczeństwa ONZ [*The responsibility of international organizations for acts and omissions of the personnel of military missions*, w: *New challenges for International Organizations*, (red.) J. Nowakowska-Małusecka, Katowice 2016 oraz *Operacje wojskowe autoryzowane przez*

Radę Bezpieczeństwa ONZ a problem odpowiedzialności międzynarodowej, w: *Odpowiedzialność międzynarodowa w związku z naruszeniami praw człowieka, międzynarodowego prawa humanitarnego i karnego*, (red.) M. Balcerzak, J. Kapelańska-Pręgowska, Toruń 2015]. W powyższych opracowaniach opowiedziałam się za przyjęciem kryterium efektywnej kontroli dla ustalenia podmiotu ponoszącego odpowiedzialność międzynarodową w omawianym kontekście sytuacyjnym jako odpowiadającemu w największym stopniu specyfice wielonarodowych operacji wojskowych oraz skomplikowanej strukturze dowodzenia i kontroli.

V.

Piąty obszar badawczy obejmuje zagadnienia związane z bezpieczeństwem państwa, zwłaszcza w kontekście ograniczania praw jednostki i zwiększenia uprawnień funkcjonariuszy państwa, będące wynikiem badań przeprowadzonych w toku opracowywania głównego osiągnięcia naukowego [przedstawionego w pkt. 4 autoreferatu]. Przyczynkiem do pogłębionych analiz był artykuł zatytułowany *Bezpieczeństwo państwa jako „słowo-wytrych” dla ograniczenia praw i wolności jednostki – uwagi na tle standardów europejskich* [w: *Paradygmaty badań nad bezpieczeństwem*, t. 3, (red.) A. Gałęcki i in., Poznań 2014]. Wobec pojawiającej się w Europie w dobie tzw. wojny z terroryzmem tendencji przewartościowywania kategorii stanu nadzwyczajnego umożliwiającego władzom państwowym wprowadzenie ograniczeń w ich traktatowych zobowiązaniach z zakresu ochrony praw człowieka szczególnego znaczenia nabrało dookreślenie ram sytuacyjnych konwencyjnej klauzuli derogacyjnej [*Stan „niebezpieczeństwa publicznego zagrażającego życiu narodu” w ujęciu nauk prawnych i nauk o bezpieczeństwie*, w: *Stany nadzwyczajne. Analizy z perspektywy nauk politycznych i prawnych*, (red.) Stany nadzwyczajne. *Analizy z perspektywy nauk politycznych i prawnych*, (red.) J. Markiewicz-Stanny, P. Łukomski, Zielona Góra 2015]. Aspekty bezpieczeństwa poruszane były również w publikacjach wymienionych w obszarze pierwszym [*Kryterium ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego w polskim orzecznictwie imigracyjnym na tle standardów Rady Europy*, „Przegląd Prawa Publicznego” nr 3/2013; *Ochrona jednostki przed arbitralnością działania organów władzy publicznej – uwagi na tle standardów Rady Europy*, w: *Nauki społeczne na rzecz bezpieczeństwa wewnętrznego*, (red.) P. Bogdalski, M. Nepelski, Szczytno 2014; *State’s security and limitation of aliens’ rights – are there any boundaries?*, „US-China Law Review” vol. 14(1)/2015; *Działania operacyjno-rozpoznawcze w ustawie antyterrorystycznej a europejski standard ochrony praw człowieka – wybrane zagadnienia*, w: *Polska ustawa antyterrorystyczna – odpowiedź na zagrożenie współczesnym terroryzmem*, (red.) W. Zubrzycki, Szczytno 2016].

VI.

Ponadto, podejmowałam w pracy naukowo-badawczej zagadnienia z zakresu międzynarodowego prawa karnego [artykuł pt. *Wpływ EKPCz na działalność Międzynarodowego Trybunału Karnego dla b. Jugosławii*, w: *Wpływ Europejskiej Konwencji Praw Człowieka na systemy ochrony praw człowieka i międzynarodowe prawo karne i humanitarne*, (red.) E. Karska, Warszawa 2013] oraz ochrony własności intelektualnej [artykuł pt. *Znaczenie prawa autorskiego w pracy dydaktycznej i naukowo-badawczej nauczycieli akademickich*, w: *Acti Labores Iucundi. Studia ofiarowane profesorowi*

Leopoldowi Ciborowskiemu w siedemdziesiątą rocznicę urodzin, (red.) M. Zieliński i B. Pączek, Gdynia 2014].

Ważnymi osiągnięciami naukowo-badawczymi są również zrealizowane pod moim kierownictwem statutowe **prace badawcze** (trzy ukończone i jedna w toku) i udział w 6 innych zespołach badawczych prac statutowych realizowanych w Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni.

Pierwsza praca statutowa badawcza pt. *Stosowanie międzynarodowego prawa humanitarnego w operacjach poniżej progu wojny oraz w konfliktach zbrojnych* była realizowana w latach 2011-2012. Jej celem było dokonanie analizy prawnej podstawowych problemów w zakresie stosowania międzynarodowego prawa humanitarnego, jakie niesie ze sobą specyfika współczesnych konfliktów zbrojnych i operacji wojskowych poniżej progu wojny. W wyniku przeprowadzonych badań dookreślono reżim normatywny niemiędzynarodowych konfliktów zbrojnych, zrekonstruowano reżim prawny rządzący międzynarodowymi operacjami wojskowymi poniżej progu wojny (ze szczególnym uwzględnieniem kwestii zastosowalności norm międzynarodowego prawa humanitarnego i prawa międzynarodowego praw człowieka) oraz poddano szczegółowej analizie prawnej *Rules of Engagement* (ROE).

W ramach badań realizowanych w latach 2013-2014 w ramach statutowej pracy badawczej pt. *Zakres dopuszczalnej ingerencji funkcjonariuszy państwa w prawa i wolności jednostki w imię ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego* poczyniłam ustalenia, które stanowią omówione wcześniej osiągnięcie naukowe w rozumieniu z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki [zob. pkt 4 autoreferatu]. Celem pracy było dokonanie analizy prawnej międzynarodowych i krajowych zobowiązań prawnych władz państwowych w przedmiocie ochrony praw i wolności człowieka oraz zakresu dopuszczalnych ich ograniczeń dla ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego jako dobra ogólnego, a w konsekwencji doprecyzowanie substancji bezwzględnie chronionych praw i wolności człowieka, przesłanek i zakresu dopuszczalnych ingerencji w swobody obywatelskie z uwagi na potrzebę ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego oraz skorelowanych z nimi uprawnień i obowiązków spoczywających na władzach państwowych. Jednocześnie zespół badawczy, w oparciu o zgromadzony materiał, podjął próbę oceny stopnia adekwatności współczesnych regulacji prawnych dla sprostania wymogom w zakresie ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego w obliczu nowych zagrożeń.

Obecnie realizowana statutowa praca badawcza pt. *Ochrona praw człowieka w międzynarodowych operacjach wojskowych*, której zakończenie planowane jest na koniec 2017 roku ma na celu analizę prawa międzynarodowego w zakresie jurysdykcji państwa, ekstraterytorialnego stosowania traktatów ochrony praw człowieka i odpowiedzialności państwa za działania jego funkcjonariuszy poza granicami kraju w kontekście międzynarodowych operacji wojskowych i dookreślenie zakresu wymagalności zobowiązań prawnoczęłowieczych w sytuacji wielonarodowych działań militarnych. Posłuży to doprecyzowaniu uprawnień i obowiązków spoczywających na władzach państw wysyłających kontyngenty krajowe, a w konsekwencji ograniczeń, jakich muszą przestrzegać ich członkowie podczas realizacji zadań wyznaczonych w ramach misji wojskowej. To z kolei –

po wypracowaniu odpowiednich kryteriów oceny – ma umożliwić ustalenie w jakim zakresie restrykcje będące rezultatem prawnomiędzynarodowych zobowiązań państwa mają wpływ na poziom bezpieczeństwa członków personelu misji.

Ponadto, kierowałam w latach 2013-2014 pracą badawczą statutową pt. „Ochrona własności intelektualnej – prawo a praktyka” oraz brałam udział w zespołach badawczych prac statutowych poświęconych problematyce misji wojskowych UE, prawa morza, odpowiedzialności dyscyplinarnej żołnierzy, migracji spowodowanych konfliktami zbrojnymi, państw dysfunkcyjnych (upadłych) oraz unijnej polityki bezpieczeństwa i obrony [szczegółowy wykaz prac i zrealizowanych godzin badawczych przedstawia część III wykazu dorobku habilitanta, stanowiącego załącznik nr 4 do wniosku].

Istotnym elementem mojej aktywności naukowej jest udział w ponad 30 międzynarodowych i krajowych **konferencjach naukowych** (25 z czynnym udziałem w charakterze prelegenta) oraz organizacja konferencji naukowych.

W trakcie pracy naukowej po uzyskaniu stopnia doktora przedstawiłam referaty na 25 konferencjach naukowych, z których 7 miało charakter międzynarodowy. Dwie z nich odbyły się poza granicami kraju, tj. w Austrii (Salzburg w 2013 roku) i w Danii (Kopenhaga w 2014 roku) [pełen wykaz zawiera część II Wykazu dorobku habilitacyjnego, stanowiącego załącznik nr 4 do wniosku]. Na Uniwersytecie w Salzburgu w dniach 10-12 lipca 2013 r. odbyła się II Interdyscyplinarna Konferencja zatytułowana „Children and War: Past and Present”, na którym wygłosiłam referat pt. *The principle of respect for family unity: A key element of the protection of separated children in armed conflict*, wykazując gwarancje przewidziane przez międzynarodowe prawa humanitarne oraz standard zalecany przez organizacje humanitarne, z których wynika, że zachowanie a w razie konieczności przywrócenie integralności rodziny jest najlepszym sposobem ochrony dzieci w czasie konfliktów zbrojnych. Problematyce najnowszych wyzwań dla prawa człowieka poświęcona była konferencja współorganizowana przez Duński Instytut Praw Człowieka i Wydział Prawa Uniwersytetu w Kopenhadze [AHRI Conference „Human rights under pressure: Exploring norms, institutions and policies”], która odbyła się w Kopenhadze w dniach 29-30 września 2014 r. w ramach International AHRI (Association of Human Rights Institutes) Human Rights Research Conferences. Przedstawiłam na niej referat zatytułowany *The State's security as a legitimate aim of limitation of foreigners' human rights – are there any boundaries?*, prezentując zrekonstruowany na gruncie Rady Europy reżim restrykcji w zakresie dopuszczalnego ograniczenia praw cudzoziemców z powołaniem się na ochronę bezpieczeństwa państwa, ze szczególnym uwzględnieniem odmowy wjazdu i nakazu deportacji z terytorium państwa europejskiego. Przyjęto również propozycję mojego referatu pt. *Respect for the best interests of the child in immigration procedures of family reunification in the European Union* do wygłoszenia na międzynarodowej konferencji z okazji 25-lecia przyjęcia Konwencji o prawach dziecka (*International Conference 25 Years CRC*), która odbyła się na Uniwersytecie w Leiden (Holandia) w listopadzie 2014 roku, ale niestety ze względów osobistych nie mogłam w niej wziąć udziału.

Międzynarodowy charakter miało również pięć konferencji, które odbyły się w Rzeczypospolitej Polskiej. W dniach 13-15 maja 2015 roku w Sejmie RP odbyła się VII Międzynarodowa Konferencja Naukowa zatytułowana „Systemy ochrony praw człowieka:

europiejskie i azjatyckie. Inspiracja uniwersalna – uwarunkowania kulturowe – bariery realizacyjne” [*International Conference „Systems of Protection of Human Rights: European and Asian Universal’s Inspiration – Cultural’s Conditioning – Realizations’ Barriers*], na której zaprezentowałam referat pt. „*National security*” jako cel prawowitej ingerencji w prawa i wolności jednostki – uwagi na tle klauzul limitacyjnych w EKPCz, dookreślając zakres przedmiotowy przesłanki interesu ogólnego państwa w zakresie ochrony bezpieczeństwa jako podstawy faktycznej wprowadzenia ograniczeń praw jednostki i zestawiając go z wnioskami wypływającymi z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na tle interpretacji konwencyjnych klauzul limitacyjnych. Pierwsze rozważania w tym zakresie zaprezentowałam w referacie zatytułowanym *Bezpieczeństwo jako „słowo-wytrych” dla ograniczenia praw i wolności jednostki – uwagi na tle standardów europejskich* podczas II Międzynarodowej Konferencji pt. „Paradygmaty badań nad bezpieczeństwem”, zorganizowanej w grudniu 2013 roku w Zakopanem przez Wyższą Szkołę Bezpieczeństwa w Poznaniu. Kolejna Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. „Nauki społeczne na rzecz bezpieczeństwa wewnętrznego” odbyła się w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie w dniach 2-3 października 2014 roku z okazji jubileuszu 60-lecia funkcjonowania uczelni. Przedstawiłam na niej referat zatytułowany, *Ochrona jednostki przed arbitralnością działania organów administracji publicznej – uwagi na tle standardów Rady Europy*, prezentując zarys spójnej koncepcji gwarancji zidentyfikowanych w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, mających na celu ochronę jednostek przed nadużyciami ze strony władz publicznych. Na początku 2016 roku na Pierwszej Międzynarodowej Konferencji Naukowej pt. „Współczesne problemy zarządzania i bezpieczeństwa” (Kościelisko-Zakopane 11-13.01.2016 r.) przedstawiłam referat pt. *Niekonsekwencja interpretacji unijnego prawa azylowego zagrożeniem i wyzwaniem dla Unii Europejskiej w dobie masowego napływu uchodźców z Afryki Północnej*, a na zorganizowanej w Galinach przez WSB w Poznaniu I Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Kultura pokoju” zatytułowanej „Wojna i pokój w XXI wieku” wystąpiłam z prezentacją pt. *Wpływ rozwoju międzynarodowego prawa humanitarne na poziom bezpieczeństwa osób cywilnych w czasie konfliktu zbrojnego*. Ponadto, w maju 2012 roku wzięłam udział w II Międzynarodowej Konferencji Kanonicznego Prawa Procesowego pt. „Problemy z sądową ochroną praw człowieka”, która odbyła się na Wydziale Prawa i Administracji UWM w Olsztynie z wystąpieniem zatytułowanym *Instytucja „ofiary pośredniej” przed ETPCz - na przykładzie rodzin katyńskich*, poddając krytycznej analizie ustalenia poczynione w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie roszczeń skierowanych wobec Federacji Rosyjskiej przez zstępnych ofiar zbrodni katyńskiej.

W odniesieniu do krajowych konferencji naukowych to zazwyczaj byłam prelegentką na cyklicznych przedsięwzięciach z zakresu praw człowieka i międzynarodowego prawa humanitarne konfliktów zbrojnych: czterokrotnie brałam czynny udział w Warszawsko-Toruńskim Kolokwium Naukowym Praw Człowieka i Międzynarodowego Prawa Humanitarne, współorganizowanym przez WPiA UMK i WPiA UKSW [referaty: *Wpływ EKPCz na działalność Międzynarodowego Trybunału Karnego dla b. Jugosławii* (2011); *Międzynarodowe prawo humanitarne czy prawa człowieka? – w poszukiwaniu reżimu prawnego międzynarodowych operacji wojskowych* (2013); *Operacje wojskowe autoryzowane przez Radę Bezpieczeństwa ONZ a problem odpowiedzialności międzynarodowej* (2014);

*Problem rozszerzającej interpretacji statusów ochronnych przysługujących cudzoziemcom w UE w świetle orzecznictwa TS – uwagi na tle wyroku w sprawie Diakite (2015)], dwukrotnie w Konferencji Naukowej Praw Człowieka i Prawa Humanitarnego na WPiA UWM w Olsztynie [*Deportacja cudzoziemców w świetle zobowiązań wynikających z art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (2014); Bezpieczeństwo rodziny w sytuacji międzynarodowego konfliktu zbrojnego (2015)*] oraz dwukrotnie w Konferencji Naukowej Międzynarodowego Prawa Humanitarnego, współorganizowanej przez Wydział Dowodzenia i Operacji Morskich Akademii Marynarki Wojennej i WPiA UG [*Selektywna eliminacja w świetle standardów ochrony praw człowieka – wybrane zagadnienia*] (2012) i *Prawo międzynarodowe praw człowieka wobec zjawiska automatyzacji i robotyzacji współczesnego pola walki (2014)*]. Na zorganizowanej 14 marca 2013 r. przez WPiA UWM w Olsztynie Konferencji naukowej pt. „Ochrona ludności cywilnej w kontekście konfliktu zbrojnego” wygłosiłam referat dotyczący wybranych zagadnień ochrona rodziny w czasie konfliktu zbrojnego. Na interdyscyplinarnym przedsięwzięciu naukowym, jakim była Konferencja naukowa pt. „Prawo konfliktów zbrojnych na współczesnym polu walki”, zorganizowana 14 marca 2014 r. przez Instytut Historii i Nauk Politycznych oraz Zakład Bezpieczeństwa Międzynarodowego Uniwersytetu w Białymstoku podjęłam się zreferowania zagadnienia *Koegzystencja praw człowieka i międzynarodowego prawa humanitarnego w czasie konfliktu zbrojnego i operacji wojskowych – uwagi na tle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu*. W kwietniu 2015 roku na WPiA UKSW odbyła się Ogólnopolska konferencja naukowa pt. „Ekstraterytorialne stosowanie traktatów praw człowieka”, na której tematem mojego wystąpienia było *Ekstraterytorialne stosowanie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka do zdarzeń mających miejsce na wodach międzynarodowych*.*

Dwukrotnie aktywnie uczestniczyłam w konferencjach poświęconych prawu międzynarodowemu publicznemu. Na zorganizowanym przez WPiA UŚ Zjeździe Katedr Prawa Międzynarodowego Publicznego, które odbyło się w Kroczycach w dniach 14-16 maja 2014 r. pod hasłem „Prawo organizacji międzynarodowych wobec wyzwań współczesnego świata” przedstawiłam komunikat pt. *Odpowiedzialność organizacji międzynarodowych za czyny i zaniechania członków personelu misji wojskowych*. W tym samym roku referat zatytułowany *Koncepcja fundamentalnych standardów ludzkości – w poszukiwaniu minimalnych standardów humanitarnych na czas wojny i pokoju* zaprezentowałam na WPiA UW podczas Konferencji Naukowej pt. „Kierunki rozwoju współczesnego prawa międzynarodowego” (Warszawa, 3-4 kwietnia 2014 r.).

Kolejne referaty prezentowane były na konferencjach naukowych poświęconych szeroko rozumianemu bezpieczeństwu i obronności. Poza czterema wystąpieniami na wspomnianych już konferencjach międzynarodowych uczestniczyłam również w III Forum Bezpieczeństwa „Instytucje bezpieczeństwa a bezpieczeństwo człowieka”, które odbyło się w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie 11-12 grudnia 2013 r., prezentując referat nt. *Bezpieczeństwo państwa jako przesłanka ograniczenia praw człowieka*.

Ponadto, wzięłam czynny udział w ogólnopolskich konferencjach dotyczących ochrony praw dziecka [referat pt. *Prawnomiędzynarodowa ochrona dzieci pozbawionych opieki w czasie konfliktu zbrojnego*, wygłoszony na Ogólnopolskiej konferencji pt. „Prawa dziecka w prawie międzynarodowym”, WPiA UKSW, Warszawa 22.03.2013 r.), statusu prawnego cudzoziemców [wystąpienie nt. *W poszukiwaniu zalecanego kierunku zmian*

w zakresie łączenia rodzin obywateli państw trzecich w Unii Europejskiej – uwagi na tle Zielonej księgi z 2011 roku podczas Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. „Status prawny cudzoziemca w prawie międzynarodowym”, WPiA UWM, Olsztyn 20-21.06.2013 r.) oraz stanów nadzwyczajnych [prezentacja pt. *Międzynarodowe prawo humanitarne w kontekście niederogowalnej substancji praw człowieka*, przedstawiona na Konferencji naukowej nt. „Stany nadzwyczajne jako zagadnienie polityczno-prawne”, UZ, Zielona Góra, 16-17.10.2014 r.].

Od 2009 roku biorę udział w **organizacji konferencji naukowej** z zakresu międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych, będącej jedyną w kraju cykliczną konferencją naukową poświęconą wyłącznie problematyce międzynarodowego prawa humanitarnego, która porusza najważniejsze wyzwania, jakie przed prawem międzynarodowym stawia oblicze współczesnych konfliktów zbrojnych. To wyjątkowe przedsięwzięcie naukowe ma na celu prezentację i dyskusję na temat wyników badań naukowych dotyczących współczesnych konfliktów zbrojnych (ze szczególnym uwzględnieniem wyzwań i zagrożeń współczesnego pola walki), rozpatrywanych w świetle wymagań międzynarodowego prawa humanitarnego oraz wymianę poglądów między teoretykami i praktykami, w którym uczestniczą zarówno przedstawiciele nauki, jak i reprezentanci środowiska wojskowego, co stanowi niepowtarzalną okazję do wymiany wiedzy i doświadczeń oraz wspólnego poszukiwania odpowiedzi na postawione pytania. Dotychczas byłam przewodniczącą Komitetu Organizacyjnego i Głównym Wykonawcą trzech edycji Konferencji Naukowej Międzynarodowego Prawa Humanitarnego, organizowanej przez Wydział Dowodzenia i Operacji Morskich Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni oraz Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego: w 2012 roku (V Konferencja Naukowa MPH pt. *Selektywna eliminacja i rozkaz wojskowy*, Gdynia 18.05.2012 r.), w 2014 roku (VII Konferencja Naukowa MPH pt. *Nowe technologie na polu walki i konwencja haska o ochronie dóbr kultury*, Gdynia 6.06.2014 r.) oraz w 2016 roku (IX Konferencja Naukowa MPH pt. *Konflikt zbrojny na terytorium Ukrainy*, Gdynia 3.06.2016 r.).

Ostatnim aspektem mojej aktywności naukowej jest **współpraca z czasopismami naukowymi**. Od 2011 roku jestem redaktorem tematycznym z zakresu prawa międzynarodowego czasopisma naukowego *Międzynarodowe Prawo Humanitarne* (ISSN 2081-5182) oraz pełnię funkcję recenzenta tekstów składanych do redakcji kilku czasopism naukowych: „Rocznik Bezpieczeństwa Morskiego” (1 recenzja w 2012 roku), „International Security” (1 recenzja w 2014 roku), „Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego” (1 recenzja w 2015 roku) oraz „Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego” (1 recenzja w 2016 roku)].

6. Działalność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzująca naukę oraz współpraca międzynarodowa

Działalność dydaktyczna. W trakcie mojej pracy w charakterze nauczyciela akademickiego w Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni wykładałam przedmioty o zróżnicowanej tematyce, zarówno dla studentów cywilnych (*Prawa człowieka i etyka zawodowa funkcjonariuszy służb państwowych*, *Międzynarodowe prawo humanitarne*

konfliktów zbrojnych, Międzynarodowa ochrona praw człowieka, Prawne podstawy bezpieczeństwa, Ochrona własności intelektualnej), jak i podchorążych (Międzynarodowe prawo konfliktów zbrojnych). Ponadto, w ramach innych form kształcenia, od 2009 roku prowadzę zajęcia dla podoficerów i oficerów rodzajów Sił Zbrojnych RP w ramach kursów kwalifikacyjnych (Międzynarodowe prawo konfliktów zbrojnych, Międzynarodowe prawo morza) i doskonalących (Ochrona osób i obiektów w konfliktach zbrojnych), które odbywają się w Akademii Marynarki Wojennej. Od 2007 roku prowadzę również wykład pt. Ochrona praw człowieka w konfliktach zbrojnych podczas Polskiej Szkoły Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Konfliktów Zbrojnych w Radziejowicach, współorganizowanej przez Polski Czerwony Krzyż i Ministerstwo Obrony Narodowej.

W ramach działalności dydaktycznej prowadzę również od 2011 roku seminaria dyplomowe na Wydziale Dowodzenia i Operacji Morskich Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni na kierunkach bezpieczeństwo narodowe i bezpieczeństwo wewnętrzne i wypromowałam 58 licencjatów i 9 magistrów. Przygotowane pod moim kierownictwem prace dyplomowe studentów często zdobywały uznanie w ramach ogólnouczelnianych i krajowych konkursach: 2012 - I miejsce w XV edycji konkursu im. Remigiusza Bierzanka na najlepsze prace licencjackie, magisterskie i doktorskie z zakresu międzynarodowego prawa humanitarnego i tematyki czerwono krzyżskiej (praca licencjacka p. Łukasza Kureckiego); 2013 - Nagroda Rektora AMW I stopnia za najlepszą pracę dyplomową na studiach nietechnicznych (praca licencjacka p. Sylwii Grzeszczyk); 2014 - II miejsce w XVII edycji Konkursu im. Remigiusza Bierzanka na najlepsze prace licencjackie, magisterskie i doktorskie z zakresu międzynarodowego prawa humanitarnego i tematyki czerwono krzyżskiej (praca magisterska p. Jacka Chojnackiego); 2014 - Nagroda Dziekana WDiOM na najlepszą pracę dyplomową obronioną w roku 2013/2014 (praca licencjacka p. Karoliny Stępień); 2015 - II miejsce w kategorii prac magisterskich w XVIII edycji Konkursu im. Remigiusza Bierzanka na najlepsze prace licencjackie, magisterskie i doktorskie z zakresu międzynarodowego prawa humanitarnego i tematyki czerwono krzyżskiej (praca magisterska p. Jacka Chojnackiego); 2015 - Nagroda Rektora II stopnia za najlepszą pracę dyplomową obronioną w roku 2014/2015 (praca licencjacka p. Patryka Basińskiego); 2016 - Wyróżnienie w XIX edycji Konkursu im. Remigiusza Bierzanka na najlepsze prace licencjackie, magisterskie i doktorskie z zakresu międzynarodowego prawa humanitarnego i tematyki czerwono krzyżskiej (praca magisterska p. Judyty Michlińskiej).

Jestem promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim mgr Marioli Madej, otwartym 29 września 2011 roku na Wydziale Dowodzenia i Operacji Morskim Akademii Marynarki Wojennej (nt. Organizacja ochrony ludności w Rzeczypospolitej Polskiej, promotor: dr hab. Bernard Wiśniewski).

Moje zaangażowanie i jakość prowadzonej działalności dydaktycznej zostały docenione przez władze Wydziału (Nagroda Dziekana WDiOM za osiągnięcia dydaktyczne w roku akademickim 2013/2014 z dnia 3.10.2014 r.) i Akademii (Gratulacje Rektora za uzyskanie najlepszego wyniku w studenckiej ocenie nauczycieli akademickich z Wydziału Dowodzenia i Operacji Morskich w roku akademickim 2013/2014 z 13.04.2015 r.).

Działalność organizacyjna. Pierwszą sferę mojego zaangażowania organizacyjnego stanowi przygotowanie i przeprowadzenie konferencji naukowych z zakresu międzynarodowego prawa humanitarnego, współorganizowanych przez Wydział Dowodzenia i Operacji Morskich AMW i WPiA UG, które zostały wymienione w pkt. 5 autoreferatu. Poruszały one często w sposób pionierski na gruncie polskiej nauki najnowsze wyzwania, jakie przed prawem międzynarodowym postawiła polityka selektywnej eliminacji w ramach tzw. wojny z terroryzmem (*targeted killing*), zasady podjęcia działań przy użyciu siły przez członków sił zbrojnych w sytuacji operacji wojskowych poniżej progu wojny prowadzonych poza granicami kraju (*Rules of Engagement - ROE*), nowe środki uzbrojenia i nowe technologie bojowe (systemy bezzałogowe i autonomiczne) czy konflikt zbrojny na terytorium wschodniej Ukrainy.

Drugi aspekt działalności organizacyjnej obejmuje sprawowanie od 2010 roku funkcji sekretarza redakcji czasopisma naukowego *Międzynarodowe Prawo Humanitarne* (ISSN 2081-5182), wydawanego przez Wydział Dowodzenia i Operacji Morskich Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni.

Kolejny element stanowi członkostwo w organizacjach środowiskowych. Od 2012 roku jestem członkinią Sekcji Prawnej Ośrodka ds. IMO (Międzynarodowej Organizacji Morskiej).

Działalność organizacyjna prowadzona w ramach uczelni obejmowała członkostwo i udział w pracach Wydziałowej Komisji Stypendialnej (2008-2010), Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej (2011, 2013, 2015), Uczelnianej Komisji Dyscyplinarnej dla studentów, Uczelnianej Komisji Wyborczej (2013-2016), Kolegium Elektorów Akademii (od 2016 r.). W 2013 roku brałam udział w pracach komisji, w wyniku prac której Wydział Dowodzenia i Operacji Morskich uzyskał pozytywną ocenę kształcenia dla kierunku Bezpieczeństwo Narodowe przez Państwową Komisję Akredytacyjną. Za działalność organizacyjną na rzecz wydziału i uczelni zostałam dwukrotnie uhonorowana nagrodą rektorską: *Nagroda rektorska za znaczący wkład w działalność organizacyjną*, przyznana w październiku 2012 roku oraz *Nagroda Rektora II stopnia za współudział w działalności organizacyjnej w zakresie uzyskiwania i potwierdzania wydziałowej akredytacji Polskiej Komisji Akredytacyjnej* z 13.05.2014 r.

W ramach działalności prowadzonej na rzecz **popularyzacji wiedzy** i osiągnięć naukowych, zwłaszcza wśród młodzieży szkół średnich warto wskazać na udział w pracach jury Ogólnopolskiej Olimpiady Wiedzy o Prawach Człowieka (do 2013 r.) oraz udział w jury *Baltic Moot Court* 2013 (międzynarodowe zawody prawnicze). Ponadto, współpracuję z Komisją Upowszechniania Międzynarodowego Prawa Humanitarnego przy Zarządzie Głównym Polskiego Czerwonego Krzyża w Warszawie i biorę udział jako wykładowca w organizowanej przez nią Polskiej Szkole Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Konfliktów Zbrojnych. Aspektem popularyzacji wiedzy jest również opublikowane sprawozdanie z V Konferencji Naukowej Międzynarodowego Prawa Humanitarnego pt. „Selektywna eliminacja i rozkaz wojskowy”, która odbyła się w Gdyni 18.05.2012 r. [„Wojskowy Przegląd Prawniczy” nr 3/2012].

Współpraca międzynarodowa. 18 czerwca 2013 roku brałam udział w przedsięwzięciu *Baltic Moot Court* (międzynarodowe zawody prawnicze), zasiadając w jury jego etapu gdyńskiego, w którym rywalizowały reprezentacje szkół średnich

z Warszawy, Gdyni i Petersburga. Zostałam zaproszona przez organizatorów do udziału w pracach jury w charakterze eksperta w związku z rozpatrywanym *casusem* dotyczącym odpowiedzialności karnej dzieci – żołnierzy.

W 2014 roku w związku z organizowaną przeze mnie w Akademii Marynarki Wojennej VII edycją konferencji naukowej Międzynarodowego Prawa Humanitarnego, poświęconej problematyce nowych technologii na współczesnym polu walki oraz zagrożeniom i wyzwaniom, jakie ich użycie stawia przed prawem międzynarodowym podjęłam współpracę ze światowej sławy ekspertem w tym zakresie, prof. Williamem Boothby, który został gościem specjalnym konferencji oraz z ICLHR Initiative (*Central and Eastern European Initiative for International Criminal Law and Human Rights*). Dzięki temu udało się przygotować specjalne zajęcia nt. bezzałogowych aparatów latających dla studentów cywilnych oraz spotkanie seminaryjne podchorążych i oficerów MW RP z gościem specjalnym.

Latem 2014 roku brałam również z ramienia Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni udział w 14. edycji kursu z zakresu międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych, który odbył się w Międzynarodowym Instytucie Prawa Humanitarnego (*International Institute of Humanitarian Law*), w jego siedzibie w San Remo (Włochy) i Genewie (Szwajcaria), w której wykłady prowadziły uznane światowe autorytety z zakresu prawa konfliktów zbrojnych oraz przedstawiciele wojskowych ośrodków szkoleniowych i doradców prawnych m.in. brytyjskich sił zbrojnych. Uczestnictwo w rzeczonym kursie umożliwiło nie tylko nawiązanie kontaktu z powyższymi ośrodkami, ale również wymianę doświadczeń z uczestnikami pochodzącymi z ponad 20 krajów i 6 kontynentów.

7. Wyróżnienia

Za swoją działalność dydaktyczną, naukową i organizatorską po uzyskaniu stopnia doktora byłam wielokrotnie nagradzana. W 2013 roku zostałam odznaczona przez Ministerstwo Obrony Narodowej brązowym medalem „Siły Zbrojne w służbie ojczyzny” (legitymacja nr 1878-2013-3815). W związku z obroną rozprawy doktorskiej w 2011 roku otrzymałam Nagrodę Rektora III stopnia za uzyskanie stopnia doktora nauk prawnych a w 2012 roku rozprawa doktorska została wyróżniona w XV konkursie im. Prof. Remigiusza Bierzanka na najlepszą pracę licencjacką, magisterską i doktorską z zakresu prawa humanitarnego. Kolejne wyróżnienia otrzymywałam w dowód uznania mojej działalności dydaktycznej [Nagroda Dziekana Wydziału Dowodzenia i Operacji Morskich za osiągnięcia dydaktyczne w roku akademickim 2013/2014 (3.10.2014) oraz Gratulacje Rektora Akademii Marynarki Wojennej za uzyskanie najlepszego wyniku w studenckiej ocenie nauczycieli akademickich z Wydziału Dowodzenia i Operacji Morskich w roku akademickim 2013/2014 (13.04.2015)] oraz organizacyjnej [Nagroda rektorska za znaczący wkład w działalność organizacyjną (2012) oraz Nagroda Rektora II stopnia za współudział w działalności organizacyjnej w zakresie uzyskiwania i potwierdzania wydziałowej akredytacji Polskiej Komisji Akredytacyjnej (13.05.2014)].

28.04.2017r.
Dorota Szczerbina-Spiers